

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.9, november 2016

Indledningen er redigeret af Holger Berg og Klaus Nielsen

Tilsyn ved dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“En mærkelig Røst fra Sverrig”

ved Jon Tafdrup

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Baggrund
- 3 Om bibeloversættelser
- 4 Kundgørelsen
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

“En mærkelig Røst fra Sverrig” blev trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 27. februar 1816. For hovedparten er det en gengivelse på dansk af en skriftlig kundgørelse, hvis affattelse Grundtvig tilskriver den svenske ærkebiskop Jacob Lindblom i Uppsala og “Præstestandens øvrige Fuldmægtige” (sp. 257). I virkeligheden var hovedforfatteren formentlig den nyvalgte rigsdagsmand, digteren og præsten Johan Olof Wallin (Liedgren 1946, s. 192 f.; Koch 1946, s. 254). Det uddrag, Grundtvig gengiver, “Om Själawården och Lärosättet”, blev bl.a. trykt den 31. oktober 1815 i det svenske *Inrikes-Tidningar* (læs uddraget [her](#); originaludgaven, *Cleri comitalis circulaire* 1815, har ikke kunnet konsulteres).

Grundtvigs artikel er imidlertid ikke kun et forsøg på at oplyse danskerne om indre forhold i den svenske kirke, men en kommentar til en dansk debat om Bibelselskabets opbygning og formål.

2 Baggrund

Fra 1814 til 1816 blev der stiftet bibelselskaber i de tre nordiske lande samt Hertugdømmerne. Forbilledet var Det Britiske Bibelselskab, stiftet 1804. Formålet med selskaberne var at udbrede oversættelser af Bibelen til menigmand til en overkommelig pris og dermed grundlægge en bibelmission. Tanken fik forskellig udformning i de nordiske lande og fortalerne korresponderede om emnet på tværs af landegrænserne.

Det Danske Bibelselskab blev stiftet den 22. maj 1814. På generalforsamlingen den 29. februar 1816 skulle deltagerne fastlægge selskabets love (Olafsson 1989, s. 190 og s. 247-252). I måneden forud for Grundtvigs indlæg i *Nyeste Skilderie* havde kommissionen for Det Slesvig-Holstenske Bibelselskab i samme tidsskrift redegjort for sine nye statutter (*Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, den 6., 20. og 27. februar 1816).

3 Om bibeloversættelser

Bibelselskabet havde nedsat en kommission med det formål at foretage en revision af *Det nye Testamente*, der kom under Christian 6. (Møller 1816, 299-326). Dette ønske var en del af en tendens, hvor oplysningstidens rationalister søgte at modernisere bibelsproget; disse bestræbelser vandt stadig genklang i romantikken i begyndelsen af 1800-tallet (Albeck 1950, s. 148). Den danske kommission indsendte en prøveoversættelse af Jakobsbrevet og fik den 13. december 1815 officiel autorisation ved kongeligt reskript til at gå i gang med arbejdet (se *Collegial-Tidende*, 23. december 1815, s. 810-812). En ny revision, der skulle blive kendt som Frederik den Sjettes *Nye Testamente* kom i 1819.

Grundtvigs syn på kommissionen i 1815 og den mulige fremkomst af en ny bibeloversættelse antydes kun kort i indledningen til "En mærkelig Røst fra Sverrig". Han undlod også at oversætte afsnittet "Om Swenska Bibel-Sällskapet" fra den kundgørelse, som var sendt ud i Sverige. Det afsnit blev trykt den 4. november 1815 i *Inrikes-Tidningar* (læs uddraget [her](#)). Grundtvig skrev mere udførligt "Om den nye Bibel-Oversættelse" i et skrift fra årsskiftet 1816, som aldrig blev trykt ([fasc. 95](#) og [150](#); manuskriptet er gengivet i Albeck 1950, s. 155-159). Kommissionen burde have ventet med at henvende sig til kongen, indtil de havde færdiggjort hele oversættelsen og den havde "udstaaet den frie og offentlige Prøve", altså blevet bedømt i offentligheden (Albeck 1950, s. 155). Det fremgår yderligere, at Grundtvig frygter for oversætternes religiøse overbevisning:

Det er nemlig vitterligt at Man i de sidste Dage har saare almindelig meent og aabenbar sagt, at Man gierne kunde have Troe paa Bibelen som en guddommelig Bog, uden at antage *hvert Ord* for indaandet [beåndet med guddommelig kraft], for sandt i strængeste Betydning. Jeg har før stræbt med Bibelen selv at omstyrte denne Paastand, jeg har stræbt af Sagens Vilkaar at bevise Umuligheden deraf og og Modsigelsen deri, og Overbevisningen om dens aabenbare Urigtighed kan jeg ligesaa lidt forandre som min Troe (Albeck 1950, s. 157).

Efter sit sammenbrud i julen 1810 bekendte Grundtvig sig på dette tidspunkt i livet til en bogstavtro bibelkristendom. Det religiøse ståsted kom til udtryk i alle grene af hans

trykte forfatterskab, og det havde desuden skaffet ham en del modstandere blandt gejstligheden samt bevirket, at han ikke kunne få et kirkeligt embede i København (se fx Lundgreen-Nielsen 1980, s. 660 f). Når Grundtvig i citatet anfører, at han har stræbt for at bevise rigtigheden af Bibelens ord, og at han ikke kan ændre sin tro, er det denne situation, han henviser til.

4 Kundgørelsen

I Sverige var man også påvirket af rationalismens åndelige strømninger dvs. et mere fornuftsbasert syn på kristendommen. Efter Sveriges nye statsforfatning blev indført i 1809 var reformarbejdet med at bringe de kirkelige håndbøger i tråd med denne overbevisning og romantikkens fornyede religiøse bevidsthed indledt. I 1811 kom således en ny lille katekismus i en udgave bearbejdet af Lindblom (uden hans navn på titelbladet, jf. Liedgren 1946, s. 80-84). Desuden ønskede man at revidere både salmebogen, der kom i 1819 (s. 94-97), og alterbogen, der kom i 1811 (s. 86-94). En ny oversættelse af *Bibelen* var også diskussionsemne, og den 22. februar 1810 blev Svenska Bibelsällskapet grundlagt med samme formål som senere det danske. En nyoversættelse så dog først dagens lys i 1917.

I kundgørelsen fra den svenske øvrighed finder Grundtvig lidt, han ikke selv ville have sagt, men meget, som han ønsker, at alle præster i Danmark ville sige (sp. 257 f.). Anken i skriftet er, at den rene fornuftsbaseerde tilgang til kristendommen har fjernet troens myndighed med sædernes fordærvelse til følge. Grundtvig fremhæver flere ord, end originalen og tilpasser enkelte steder. Cirkulæret fik en vis betydning i den svenske debat, i forholdet mellem tilhængere af de nye romantiske tanker, der først efter den nye forfatning i 1809 for alvor fik fæste i Sverige, og de ældre, der fastholdt den rationelle tilgang til bibelstudierne. Skriftet blev også sendt til Norge, hvor det prægede Det Norske Bibelselskab, der blev stiftet i maj 1816 (Liedgren 1946, s. 192-195).

5 Anvendt litteratur

- Albeck, Gustav (1950) "Grundtvigs Forsøg som Bibeloversætter" i *Bidrag til Den danske Bibels Historie*, s. 148-174. Århus.
- *Collegial-Tidende*, nr. 51, den 23. december 1815, s. 810-812. København.
- *Frederik 6.s Nye Testamente, se Vor Herres og Frelsesers Jesu Christi Nye Testament, ved Kong Frederik den Siettes christelige Omsorg [...]* (1819).
- Koch, Knud (1946) *Johan Olof Wallin. Sveriges store Salmedigter*. København.
- Liedgren, Emil (1946) *Svenska Kyrkans Historia*, udg. Hjalmar Holmquist & Hilding Pleijel, bind 6:2: *Neologien, romantiken, oppvaknandet 1809-1823*. Stockholm.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S.*

Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819. København.

- Møller, Jens (1816) "Det danske Bibelselskabs Historie" i *Theologisk Bibliothek*, bind 10, s. 299-326. København.
- Olafsson, Felix (1989) *Ebenezer Henderson. Bibelselskabets stifter*. København.
- "Om det Slesvig-Holstenske Bibelselskab" (1816) i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 11, 6. februar, sp. 163-165, nr. 15, 20. februar, sp. 230 f. og nr. 17, 27. februar, sp. 262-265. København.
- "Uddrag af Preste-Ständets Circulaire till samtelige Herrar Biskoppar och Consistorierne i Riket, dat. Stockholm, den 9 Augusti 1815" (1815) i *Inrikes-Tidningar*, nr. 116, 31. oktober, s. 1 f. og nr. 118, den 4. november, s. 1 f. Stockholm.
- *Vor Herres og Frelzers Jesu Christi Nye Testament, ved Kong Frederik den Siettes christelige Omsorg [...] (1819)*. København.